

Ruila Kool

Ruila Põhikool

TAMME TALU AJALUGU

Uurimistöö

Koostaja: Taylor Albin-Maxwell

Juhendaja: Livia Roomets

Ruila 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TAMME TALU EELNEVAD ELANIKUD JA NENDE TEGEVUSED	4
1.1. Talu asukoht ja kaart.....	4
1.2. Tamme talu omandamine ja varasemad elanikud.....	5
1.3. Igapäevaelu ja loomapidamine Tamme talus	8
1.4. Endel Albini lapsepõlvemälestused.....	8
2. INTERVJUU VIRGE JA ENDEL ALBINIGA	9
2.1. Millal said minu esivanemad Tamme talu omanikuks	9
2.2. Kuidas meie pere Ruilasse elama asus	9
2.3. Kes olid siin talus varasemad elanikud	10
3. TAMME TALU TÄNAPÄEV	11
3.1. Kuidas meie pere Inglismaalt Ruilasse jõudis.....	11
3.2. Uue elumaja ehitamine Tamme talu krundile	12
4. PÕLLUMAJANDUS UUES TAMME TALUS	15
4.1. Kuidas teha ise heina	15
4.2. Esimene heinategu Tamme talus 2024. aasta suvel.....	16
KOKKUVÕTE	19
KASUTATUD KIRJANDUS	20
Lisa 1. Tamme talu üürniku foto tänaseks lammutatud küüni ees aastal 2003. Kairi Lääne. ...	21
Lisa 2 ja 3. Sissekirjutiste leht 1 ja 2. Virge Albin.....	22
LISA 4. Ärakiri Ruila sohvoosi direktorile 9.12.1996. Virge Albini erakogu.....	23
LISA 5. Kinnistu tagastamise avaldus 11.12.1969. Virge Albini erakogu.....	24
LISA 6. Talundileht lehekülg 1. Virge Albini erakogu.....	25
LISA 7. Talundileht lehekülg 2. Virge Albini erakogu.....	26

SISSEJUHATUS

Ma valisin oma loovtöö teemaks “Tamme talu ajalugu”. Minu töö eesmärgiks on kirjutada üles Tamme talu lugu läbi kolme põlvkonna, intervjuude ning säilinud ajalooliste dokumentide põhjal.

Soovin töö käigus teada saada rohkem oma kodutalu ajaloo, talutööde ja tegemiste kohta. Tahan ka uurida, kuidas meie praegune taluelu erineb minu esivanemate elust. Otsin informatsiooni, millal on talu Ruila mõisalt ostetud, kellele see on kuulunud ning kuidas on talus läbi aegade tehtud erinevaid talutöid ning milline on Tamme talu tegevus täna.

Valisin selle teema sellepärast, et see talu on meie suguvõsas olnud juba peaaegu 100 aastat. Teadsime ka juba mitu aastat Inglismaal elades, et siia me kolime. Ruila ja Tamme talu on meie tervele perele südamelähedane koht. Ka minu vanaisa elas siin oma lapsepõlve ajal ja käis kohalikus Ruila koolis.

Uurimustöö käigus teen intervjuu oma vanaema ja vanaisaga ning emaga. Otsin pilte ja lisan need enda töösse. Külastan ka Hageri muuseumi, et võimalusel sealt talu kohta rohkem informatsiooni saada. Veel kasutan infootsingut internetiallikatest, säilinud vanadest dokumentidest ja arhiividest.

Töö koosneb kolmest osast. Töö sissejuhatuses põhjendan teemavalikut ja meetodeid mida ma töö kirjutamisel kasutan. Töö teises osas ma uurin Tamme talu ajalugu. Töö kolmandas osas annan ülevaate Tamme talu uuest algusest. Töö kirjutamisel kasutan abina U. Joala loovtööd “Jünsi talu ajalugu”, mis kajastab vormilt ja sisult sama ajaperioodi ja asub naaberkülas. Töö lõpetan kokkuvõtte kirjutamisega. Seda uurimustööd kirjutan Tamme talu andmete kogumiseks ja säilitamiseks.

1. TAMME TALU EELNEVAD ELANIKUD JA NENDE TEGEVUSED

1.1. Talu asukoht ja kaart

Minu esivanemad ostsid Tamme talu Ruila mõisalt 1926. aastal. Tamme talu asub Ruila külas, Saue Vallas, Harjumaal, Ruila-Laitse tee ääres. Ruila küla piirneb Muusika, Pohla, Laitse, Kabila ja Allika küladega, samuti ka Haapsalu maanteega. Küla läbib Vasalemma jõgi (vt foto 1).

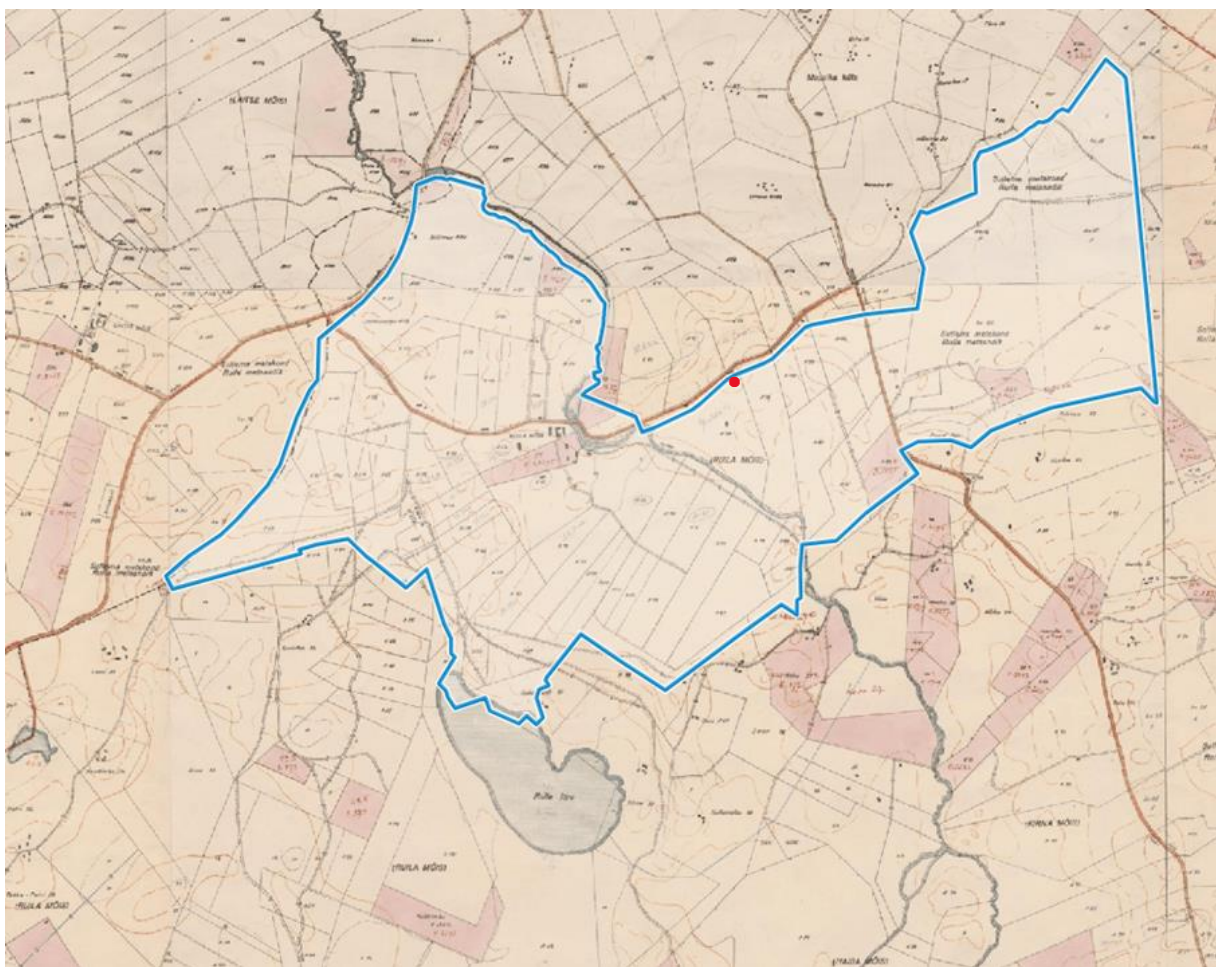

Foto 1. Ruila küla piirid aastal 1935. Talu asukoht märgitud kaardil punasega. Maaameti geoportaal.

1.2. Tamme talu omandamine ja varasemad elanikud

Tamme talu ajalugu ulatub tagasi aastasse 1926, kui August ja Alma Reintam ostsid kinnistu kohalikult Ruila mõisnikult. Nad rajasid sinna oma kodu ja algselt kasutasid laudana mõisalt saadud suurt küüni (vt foto 3), kus peeti mitmeid koduloomi: lehma, hobuseid, sigu, lambaid ja kanu (vt lisa 6 ja 7). On säilinud esimene majaraamat koos sissekannetega (vt lisa 2 ja 3).

Foto 2. August Reintam hobusega. Virge Albini erakogu.

Talu asukoht lähedal sugulastele muutis igapäevaelu mugavamaks ja kindlamaks. Alati võis loota abi talutöödel ja suurematel talgutel. August (vt foto 2) ja Alma elasid Tamme talus kuni oma elupäevade lõpuni, aastani 1983. Selle aja jooksul kasvasid seal nende lapsed, sealhulgas nende tütar Valve, kes oli perekonna järgmiste põlvkondade sidujaks talu ajaloos.

Aastatel 1949–1956 viidi pere Siberisse. Tagasi tulles ei antud neile kohe nende kodu tagasi (vt lisa 5), kuna maja kasutati kolhoosi kontorina. Sel ajal elasid nad kinnistul olevas suures kivistküünis (vt foto 3), mis tänaseks on kahjuks lammutatud. (Albin 2024) Säilinud on küüni ees olnud sambad, mida saab kasutada edaspidi uue talu juures.

Foto 3. Vanaisa Endel isaga küüni ees. Virge Albini erakogu.

Hiljem, 1990. aastatel, tagastati Tamme kinnistu perekonnale (vt lisa 4) ja selle omanikuks sai vana-vanaema Valve. Kuna Valve elukoht oli siis juba Kurtnas, üüriti talu aastate jooksul erinevatele elanikele. (vt lisa 1).

HARJU MAAVALITSUSE

õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise komisjoni

OTSUS

Tallinnas,

12. märtsil 1999 Nr.11986

Toimik nr 1435

Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise Harju Maavalitsuse komisjon, võttes aluseks esitatud avaldused ning kogutud tõendid,

otsustab:

1. Lugeda kindlakstehtuks alljärgnev omandireformi objektiks olev õigusvastaselt võõrandatud vara:
 - 1.1. Kernu vallas (Ruila mõis) – asuv maaüksus **TAMME A-79** (kinnistu 8307) pindalaga 27,28 ha.
 - 1.2. Õigusvastaste repressioonide käigus võõrandatud vara.
2. Lugeda tõendatuks, et vara kuulus õigusvastase võõrandamise ajal järgmistele omandireformi aluste seaduse § 7 nõuetele vastavatele isikutele:
 - 2.1. **REINTAM, August**
 - 2.2. **REINTAM, August**
3. Tunnistada omandireformi õigustatud subjektideks käesoleva otsuse punktis 1 näidatud vara või selle kompensatsiooni suhtes järgmised isikud alltoodud osa ulatuses:
 - 3.1. **ALBIN, Valve** – kogu maa osas oma isa pärijana.
 - 3.2. **ALBIN, Valve** – kogu vara osas oma isa pärijana.

Foto 4. Õigusvastaselt võõrandatud vara tagastamise ja kompenseerimise komisjoni otsus. Terje Albini erakogu

1.3. Igapäevaelu ja loomapidamine Tamme talus

Kui minu vanavanemad, Endel ja Virge Albin suvel Ruilas elasid, oli talu täis tööd ja saginat. Nad kasvasid tibusid, mida müüdi suuremates kogustes – tavaliselt oli neil korraga umbes 800 tibu. Ühe tibu eest saadud 7 rubla oli tol ajal korralik sissetulek. (Albin 2024).

Vanasti tehti talus heina tõelise käsitööna. Hein niideti vikatitega. Kõigepealt tuli vikatiga hein maha niita. Vikat võeti kasutusele rauaajal ja on põline heina lõikamise tööriist. (Eichenbaum 2012) Seejärel oli vaja heina mitu korda kaarutada ja rehaga kokku riisuda. Valmis saanud hein veeti hobusega talu juurde küüni, kus see säilitati talveks loomadele söödaks. (Albin 2024)

1.4. Endel Albini lapsepõlvemälestused

Minu vanaisa Endel mäletab eredalt oma lapsepõlve Ruilas (vt foto 5). Talvel oli populaarne tegevus kelgutamine kooli kõrval keldrimäel. Vanaisa alustas oma kooliteed Ruila koolis, vahepeal käis Kurtina koolis ning lõpetas oma koolitee samuti Ruilas. Veel meenutas ta, kuidas jõe ääres kalal käidi ning vaba aega veedeti. (Albin 2024)

Foto 5. Vanaisa Endel jalgrattaga. Virge Albini erakogust.

2. INTERVJU ENDEL JA VIRGE ALBININGA

2.1. Millal said minu esivanemad Tamme talu omanikuks

1926. Aastal ostsid minu vanavanemad August (vt foto 2) ja Alma Reintam Tamme kinnistu Bremeni suguvõsalt, kes omasid tol ajal Ruila mõisa. (Albin 2024)

2.2. Kuidas meie pere Ruilasse elama asus

Kuna Augusti ja Alma mõlema pered olid pärit Ruilast (tolle aja Ruil), otsustasid minu vanavanemad ehitada oma kodu oma esivanemate perekondade lähedale. Nii oli mugavam ja abi oli kohe omast käest võtta, kui seda vaja oli. (Albin 2024) August ja Alma elasid periooditi Ruilas oma elupäevade lõpuni, aastani 1983. Samuti elasid siin ka nende lapsed, sealhulgas minu ema, Valve (vt foto 6). Aastatel 1949–1956 viibisid minu perekonnaliikmed Siberis. Sealt kodumaale naastes meile kohe maja tagasi ei antud, sest seda kasutati kolhoosi kontorina. Sel ajal pidid minu vanavanemad elama maja kõrval asuvas suures kiviküünis. Praegu seda küüni enam ei eksisteeri. Siin kasvasid ka minu õed- Urve, Helje ja Ülle. Käisime siin samas Ruila Põhikoolis. (Albin 2024)

Foto 6. Kinnistu omanik Valve ja tema abikaasa poja Endeliga. Virge Albini erakogu.

Aastal 1978 tutvusin ma oma praeguse abikaasaga Virgega. Oma kooselu esimeste aastate suved elasime me Ruilas. 1983. aastal sai Virgest minu seaduslik abikaasa. Tammel elades kasvatasime me müügiks tibusid. Tavaliselt oli meil umbes 800 tibu ja ühe tibu müügihinnaks oli toona seitse rubla, mis praegu on alla kümne euro sendi. (Albin 2024)

2.3. Kes olid siin talus varasemad elanikud

1990. Aastatel sai meie perekond Tamme kinnistu tagasi enda valdusesse. Siis kuulus see minu emale Valvele. Valve elas aga siis juba Kurtas ning majapidamist üüriti erinevatele inimestele läbi aastate, et maja tühjana ei seisaks (vt foto 7). (Albin 2024)

The image shows an open household register book (domokniga) with handwritten entries in Russian. The left page is titled "I. Раздел. Сведения о лицах, ответственных за ведение книги и проживание по дому" and the right page is titled "II. Раздел. Отметки должностных лиц о проверке действительного наличия граждан, проживающих в доме, и правильности записи в домовую книгу".

Left Page (I. Раздел):

№ п/п	Подпись, кто в доме проживает, кто в отъезде	Мя. и год с какого времени	Уточнение адреса (если дождется по дому)	Мя. и год Проверено
1	Riintam August	1980	Majaomak	
2	Tuostale Jy	1980		

Right Page (II. Раздел):

Дата	Кто в доме проживает (Его прописка по адресу)	Мя. и год проверки
09.08.66	Tuostale Riintam	Kuustas. Jy
2.01.67	Quile R. R. R. R.	
08.01.68	Riintam Riintam	Kuustas. Jy
25.03.69	Riintam Riintam	Kuustas. Jy
28.10.70	Riintam Riintam	Kuustas. Jy

Foto 7. Majaraamatu sissekannne. Virge Albini erakogust.

3. TAMME TALU TÄNAPÄEV

3.1. Kuidas meie pere Inglismaalt Ruilasse jõudis

Kui ema väike oli, on tal väga erksalt meeles, kuidas nad mööda Haapsalu maanteed koos isaga Ruila poole sõitsid. Perel oli kombeks suviti vanavanemate juures käia (Albin 2025).

Kui minu ema, Terje Albin, gümnaasiumi lõpetas, suundus ta aastal 2002 Saaremaale kõrgharidust omandama. Iga kord, kui ta Ruila-Laitse ristist mööda sõitis, meenus talle lapsepõlv. Ema unistas alati, et kunagi loob ta oma päris kodu Ruilasse vanavanemate kinnistule. Kindlasti ei tohtinud unistuste kodust puududa hobused, sellepärast talle Ruila meeldiski (Albin 2025).

Aastal 2006 otsustas ema minna Inglismaale. Välismaale minek oli tol ajal väga populaarne. Aastal 2019 abiellus ema Christopher Richard Byrdiga. Eestisse otsustati tulla 2021. aastal. Hoolimata ema lapsepõlve unistusest, oli alguses plaan tulevane kodu ehitada Rae valda. Tol hetkel oli Rae vallal pakkuda 12 ha maad ning mõte oli sinna ehitada maja ja tall, sest hobused on üks osa meie elust. Saatus otsustas kaarte teistpidi mängida ning tekkis võimalus ära osta Ruilas asuv vanavanemate kinnistu vanaisalt ja tema õdedelt. See oli ju siiski tema unistus olnud nii kaua, kui ta mäletab. Sündis otsus tulla tagasi Eestimaale ja alustada uuesti Tamme talu üles ehitamist (Albin 2025).

Kuna meil olid Inglismaal koduloomad, siis tuli mõelda, kuidas neid Eestisse transportida. Koduloomadeks olid kolm hobust, kaks kassi ja üks koer. Loomade transpordiks tellisime spetsiaalse teenuse sest Inglismaalt on keeruline tulla Eestisse. Christopher tuli üksi autoga Inglismaalt ülejäänud asjadega. Kokku pidi ta sõitma autoga läbi Prantsusmaa, Belgia, Saksamaa, Poola, Leedu ja Läti, et jõuda Eestisse. Kuigi sõit oli möödunud ilma viperusteta, peeti auto Ikla piiril kinni. Politsei poolt otsiti kogu auto läbi, sest inglise numbrimärgiga autosid ei satu palju siia kanti. Juhilt uuriti, miks auto kaste täis on, mille peale Christopher teatas, et kolib perega Inglismaalt Eestisse. Korraldavuril ei olnud palju selle peale kosta ja ütles ainult “imelik valik” (Albin 2025).

3.2. Uue elumaja ehitamine Tamme talu krundile

Ema rääkis, et töö vaheaegadel joonistas ta seitse aastat meie praegust maja ruudulisele paberile. Tal oli kindel visioon olemas. Majas pidi olema piisavalt ruumi liikumiseks, see oli ema kindel kriteerium (Albin 2025).

Üks oluliseimaid aspekte maja kinnistule projekteerimise suhtes oli maja suund. Maja pidi jääma põhja-lõuna suunaline (vt foto 9). See oli aga väga hea otsus, sest elutoas istudes näeme aknast välja vaadates enda põlde ja toas on alati päike.

Maja ehitamiseks leiti sobiv ehitusfirma. Esmalt tuli vana talumaja lammutada (vt foto 8). Ema rääkis, et tunne oli hea ehitaja leidmisel. Ei tekkinud momente, kus oleks pidanud millegipärast muretsema. Maja alghind oli ebanormaalselt ulmeline. Hinna alla saamiseks tegime palju asju ise. Põrandad, ukSED, vannitoad- need ehitasime ise. Ehituse ajal elasime poolteist aastat vanavanemate juures Jüris. Kui meie uude majja oli juba võimalik elama minna, siis kolisime Ruilasse. Alguses magasime lausa põrandal, madratsite peal. Maja oli väga poolik. Edasi ehitasime siis, kui selleks raha oli (Albin 2025).

Foto 8. Tamme talu lammutusjärgus. Otto Ehitab OÜ. 17 november 2021.

Foto 9. Tamme talu ortofoto 01.05.2024. Valminud elumaja koos talliga. Maa-ameti geoportaal.

Talu juurde on valminud lisaks tallile ka garaaž, mille peale on planeeritud väike elamine. Vana küüni asemele ehitame ratsaplatsi. Tänauses Tamme talus on hea elada (vt foto 10). Meie pere saab hobuseid pidada, teha ise heina ja elada looduskaunis kohas, mida ajapikku ja võimaluste piires edasi arendada.

Foto 10. Tamme Talu 12.04.2025. Taylor Albin-Maxwelli erakogu

4. PÕLLUMAJANDUS UUES TAMME TALUS

4.1. Kuidas teha ise heina

Heinategu on olnud Eestis sajandeid üks olulisemaid talutöid, sest see tagas loomadele talveks toiduvaru. Vanasti tehti heina käsitsi, kasutades vikateid ja hangusid. Hein niideti käsitsi vikatiga, riisuti rehadega hunnikutesse ning kuivatati väljal vaaludes või kuhjades ehk heinakuhilates. Kui hein oli piisavalt kuiv, koguti see kokku ja viidi hobustega rehe alla või lauta (Lutsar 2005). Heinategu oli aeganõudev ja sõltus ilmast. liigniiskuse korral võis hein hallitama minna ja muutuda loomasöödaks kõlbmatuks. Hallituse vältimiseks visati lakka heinte peale jämedat soola (Lutsar 2025).

Tänapäeval on heinategu mehhaniseeritud ja palju kiirem. Hein niidetakse traktorite külge kinnitatud niidukitega ning jäetakse põllule kuivama. Kuivanud hein kogutakse kokku rulooniga (heinapress) ja pressitakse (vt foto 11) suurteks ruloonideks (heinarull) või kandilisteks pakkideks, mida on lihtsam transportida ja säilitada (Mägiste 2012). Tänu masinatele on heinategu muutunud tõhusamaks ning sõltub vähem käsitsi tehtavast tööst. Meil omal talus heinapressi ei ole ning sellepärast tuleb meil heinapressi laenata vanaisa käest.

Foto 11. Ruloonpress METAL FACH Z562. Rehvikeskus.

4.2. Esimene heinategu Tamme talus 2024. aasta suvel

Kõik sai alguse 2022. aastal, kui vanaisa Endeli soovitusel osteti heinaseeme Older Seeds'ist. Heinaseemne valikul mängis olulist rolli see, et rohumaa (vt foto 12 ja 13) oleks tampimiskindel ja meeldiks hobustele. Seeme pidi olema veel põuakindel, umbrohukindel ja püsiv.

Heinaseeme sai maha külvatud kolm aastat tagasi endise rentniku poolt. Aastal 2023 kasvas heinaseeme kiduralt, valdavalt oli põllul moonid ja nisu. Tuli välja, et heinaseeme ei olnud kasvama läinud ja sellest tulenevalt oli esimese aasta niide nadi.

Põld tuli uuesti üle randaalida ja uus seeme maha panna. Seekord võtsime Older Seeds'ist ristikuvaba (sisaldab hobuste jaoks liiga palju proteiini) ja kõrrelisterohke heinaseemne. Suve lõpus tegime uue külvi, rullisime uuesti põllu üle ja jäime ootama uut aastat.

Foto 12 ja 13. Heina kasvu edenemine 30 mai ja 16 juuni 2024. Taylor Albin-Maxwelli erakogu

2024. aasta maikuu alguses tehti umbrohutõrje, et kaitsa heintaimede umbrohu tekke eest. Heinategu sai alguse üsna ootamatult, sest rohi hakkas kiiresti kasvama. Niitsime (vt foto 14) esimese niite jaanipäeval, 24. juunil. Oli küll palju maltsa sees, aga niide oli tunduvalt parem kui eelmisel aastal (vt foto 15). Järgmisel päeval kaarutasime heina, 26. juunil ja 27. juunil kaarutasime heina veelkord. 28. juuni hommikul pressisime heina rullidesse (vt foto 16). Õhtul keerasime kõik 213 rulli teise külje peale, et hein ei rikneks.

Foto 14. Meie traktor ja niiduk 24.06.2024. Taylor Albin-Maxwelli erakogu, Foto 15. Põld peale niitmist 27.06.2024. Taylor Albin-Maxwelli erakogu

29. juunil hakkasime heinarulle põllult ära vedama (vt foto 17). Ühe korraga tõime neli rulli, kuna õues oli tohutult kuum, siis otsustas väikese traktori käigukang kinni kiiluda, mis ei liikunud ei edasi ega tagasi. Lõpuks saime käigukangi jälle töökorda ja rullide vedamine jätkus.

Foto 16. Valmis heinarullid põllul. 29.06. 2024. Chrisopher Richard Byrdi erakogu, Foto 17. Heinavedu. 30.06.2024. Taylor Albin-Maxwelli erakogu

Korjasime heinarullid kokku ja panime katte alla, sest 30. juunil lubas vihma. Heinarullid ladusime kuhja ja panime koormakatte alla. Koormakatte volitsime kokku ja Christopher võttis endale selle selga, et rullidele laotada. Ühele hobusele arvestatakse aasta kohta 15 heinarulli. Kuna meil on kaks hobust ja üks poni, siis endale võtsime 58 heinarulli. Igaks juhuks varuga, sest kunagi ei tea, mis juhtuda võib. Ülejäänud heinarullid läksid Ruila talli. Hein tuli suurepärase, tolmuvaba ja hobustele väga meeldib.

KOKKUVÕTE

Minu töö eesmärgiks oli kirjutada üles Tamme talu lugu läbi kolme põlvkonna, intervjuude ning säilinud ajalooliste dokumentide põhjal.

Tamme talu on Ruila mõisalt ostetud 1926.aastal Ruila mõisnikult. Talus tegeleti looma-ja viljakasvatusega. Minu esivanemate ajal tehti kõik tööd käsitsi, praegu aga kasutame põllumajandusmasinaid.

Töö käigus tegin intervjuu oma vanaema ja vanaisaga ning emaga. Otsisin vanu fotosid ja lisisin need enda töösse. Veel kasutasin infootsingut internetiallikatest, säilinud vanadest dokumentidest ja arhiividest. Töö kirjutamisel kasutasin abina U.Joala loovtööd “Jünsi talu ajalugu” töö struktuuri vormistamisel.

Loovtöö teises osas uurisin talu ajalugu alates aastast 1926, mil August ja Alma Reintam talu ostsid ja kuni talu tagastamiseni perekonnale 1990ndatel.

Töö kolmandas osas käsitlesin ma oma pere lugu, mis on seotud Tamme talu üles ehitamisega ja põllumajanduse alustamisega, milleks on hobusepidamine ja põlluharimine.

Uurimistöö koostamisel raskusi eriti ei esinenud, kuid väljakutseks oli ajaloolise info täpne leidmine ning vanade dokumentide ja piltide kogumine ja korrastamine. Tööd tehes kerkis üles küsimus talu edaspidistest arendamisvõimalustest. Näiteks kuidas paremini ühendada traditsioone kaasaegse talumajandusega.

Tamme talu on pälvinud perekonna ajaloos olulise koha. Seal on elanud mitmed põlvkonnad ja kuigi ajad on muutunud, on talu ajalugu ning mälestused siiani elavad ja perekonna jaoks hindamatud.

KASUTATUD KIRJANDUS

Albin, E. 21.10.2024. Elu Tamme talus. Käsikiri. Jüri.

Albin, T. 10.03.2025. Tamme talu tänapäeval ja meie tegevused. Käsikiri. Ruila.

Albin, V. 21.10.2024. Elu Tamme talus. Käsikiri. Jüri.

Eichenbaum, K. 2012. Vikatiga heina niitmine Vana-Võromaal.

<https://rahvakultuur.ee/2020/03/28/vikatiga-niitmine-vana-voromaal/> (20.01.2025)

Geoportaal <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/ajalooline> (20.11.2024)

Lutsar, L. (2005). *Eesti taluelu: Tavad ja töövõtted läbi aegade*. Tartu: Eesti Põllumajandusmuuseum.

Mägiste, R. (2012). *Eesti talutööd vanasti ja nüüd*. Tallinn: Rahvusarhiiv.

Rehvikeskus. <https://www.rehvikeskus.ee/pressid> (17.03.2025)

LISA 1. Tamme talu üürniku foto tänaseks lammutatud küüni ees aastal 2003. Kairi Lääne.

LISA 2 JA 3. Sissekirjutiste leht 1 ja 2. Virge Albin.

[illegible][illegible]

LISA 4. Ärakiri Ruila sohvoosi direktorile 9.12.1996. Virge Albini erakogu.

E E S T I N S V HARJU RAJOONI TSN TÄITEVKOMITEE RAHANDUSOSAKOND TALLINN, LAURISTINI 12 TEL. 420-11/433-79	 ЭСТОНСКАЯ ССР ФИНАНСОВЫЙ ОТДЕЛ ИСПОЛКОМА САТ ХАРЬЮСКОГО РАЙОНА Гор. ТАЛЛИН, ул. ЛАУРИСТИНА 12 ТЕЛ. 420-11/433-79
--	---

3-37

9 detsembril 1969 a./z.

Puila sohvoosi Direktorile.
Ärakiri:Nissi külanõukogule.

Käesolevaga Harju rajooni TSN TK Rahandusosakond teatab, et kuna kod.Reintam August Kustase p.on rehabiliteeritud ning temalt 2. aprillil 1949.a.konfiskeeritud vara tagastati, kuuluvad tagastamisel ka kõrvalhooned,kivist kuur ja laut,mis asuvad endises Harju maakonnas Kernu valla Aru küla Tame talu juures.

V. Ausmägi
Harju Rajooni TSN TK Rahandusosakonna juhataja

Ротационт РБЦ ЦСУ ЭССР Заг.№3150,гир.2500эка.08/87.

Kissi k/a. JSK Tõidekomiteele.

Alustan August Kuosela
blaukt: Reile roht.
Tammimeja
Avaldus.

1949 a. olin saadetud asumisel
ja minu vara konfiskeeriti.

20.12.1950 Ministrite nõukogu
otsusega, 16. juulist 1956 a. olen
rehabiliteeritud, kuulub tagastami-
selle koik minult 1949 a. konfiske-
eritud varadus.

Beltooda otsusel palun min-
u tagastada ja minu nimel
registreerida Kissi k/a. juu kaitse
olevad, endise Tamme talu põlv-
hooned: laud, küüa ja küüa.

11.12.1969.

A. Reile

LISA 6. Talundileht lehekülj 1. Virge Albini erakogu.

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
PÕLLUMAJANDUSLOENDUS
1939. a.

Väljavõte põllumajandusloenduse seadusest (RT 1938, 97, 835).
§ 4. Kõik asutised, ettevõtted, organisatsioonid ja isikud, kelle majapidamised kuuluvad loendamisele, on kohustatud andma loendusküsimustikus nõutavaid andmeid. Üksikmajapidamise kohta saadud andmed on selajased ja ei kuulu avaldamisele.

Väljavõte Riigi Statistika Keskbüroo seadusest (SK 1938, I, 4, 5).
§ 4. Kõik asutised ja isikud, kelle kaastegevusel Riigi Statistika Keskbüroo statistilisi andmeid kogub, tõõtleb või avaldab, on kohustatud neid andmeid üksikute selajasteks. Samuti ei või neid andmeid nõuda ega kasutada maksustamise otstarbeks.

147
Vorm nr. 2

Talundileht.

Põllumajand. pindala 500 ha Suurusrühm IV

Täielikeks lga talundi kohta. Talundile arvestatakse lga maapidamine, mida kasutatakse põllumajandus-
saudude tootmiseks, alates 1 hektari suurusest, ja mida peetakse teesetava majapidamiskausena.

I. Talundi maapidamine.

1. Talundipidaja perekonna- ja eesnimi (kui juurdlitine isik, siis selle
nimetust)
Kesksten August

Maapidamise suurus. Järgnevasse tabelisse märkida kõik maa, mis
on pidade käesoleva talundi arvel, mis maadkausest ja mis niustel.

	Maadkause (järjekorranr., maadkause nimetisi järgi)	Kokku hektari
Talundil on maad:	57	
2. Alnuomandi alusel	225	225
3. Kaasomandi "		
4. Jaotatud omandi "		
5. Raharendi "		
6. Poolerarendi "		
7. Teenistustepingu "		
8. Muul "		
9. Kokku (2-8)	225	225

Maasitus kasutuselade järgi. Järgnevalt märkida, kui palju ta-
lundi arvel peetakse maad kasutatakse mis alana (kõikvõrre).

	Hektari
10. Põllu-alamaa alaline	7,34
11. " " ajutine	8,50
12. Heinamaa kultuuriselsundis	4
13. " looduslikus selsundis	5,52
14. Karjamaa kultuuriselsundis	
15. " looduslikus selsundis	5,24
16. Metsamaa	
17. Harimisel olev uudismaa	0,99
18. Muu	0,86
19. Kokku (10-18)	24,35

See summa peab võrduma täpselt p. 9 summaga.

20. Kas pidadeolev maa kuulub (vastavale liigile tõmmata alla kriips)
a) Enne maareformi omandatud talumaade liiki;
b) Maareformiga loodud maadkause maade liiki;
c) Maareformiga õmberkorraldatud end. mõisarenditalu-
maade liiki;
d) Hingemaast krunditud talumaade liiki.

21. Kui maad peetakse eriotstarbekohana, märkida milliseks
otstarbeks (põllutöökoolina, katsejaamana jne.)

II. Põllu-alamaa ositus kultuuride järgi.

	Hektari
22. Tali- ja suvirkus	1,5
23. Talinisu	2,5
24. Suviriku	1,5
25. Oder	1,5
26. Kaer	
27. Segavili	3
28. Tatar	
29. Tõlthernes	0,31
Põldheinete all. Siia arvata ka need tera- ja kaunviljad, mil- lised kasvatatakse heina- või roheline sööda jaoks.	
30. Ristikhein seemneks (ka segus timuliga)	
31. Kõrshelind " (ke timut puhtalt)	
32. Ristikhein heinaks (ka segus kõrshelintega) — esi- mene kasutuseast	
33. " heinaks — teine kasutuseast	
34. " heinaks — kolmas ja enam kasutuseast	
35. Muu põldhein heinaks	
36. Ristikhein suviseks söödaks (ka segus kõrshelintega)	
37. Viki ja muu põldhein suviseks söödaks	
Muude kultuuride all.	
38. Kartul	0,5
39. Loomasöödaajurikad ja söödakapsas	
40. Lina	
41. Kõõgivilid	0,03
42. Teised kultuurid	
Kesal all ja söödis.	
43. Mustkese	
44. Jaanikese	1
45. Kesa roheline väetusega	
46. Põllust ajutiselt söödis	
47. Kokku (22-46)	10,84

See summa peab võrduma täpselt p. 10 ja 11 summaga.

48. Kõõgiviljade pindalast on (ruutmeetrit):

a) Söödikapsad	150
b) Sigurid	
c) Kurgid	20
d) Sibulad	30
e) Söögiporgandid	20
f) Tomatitaimi (arv)	5

49. Lavade ja kasvuhoonete (kalmikukultuuride) pind-
ala talundis (ruutmeetrit)

Riigi Tr. III 89 (1938). 180 000.

LISA 7. Talundileht lehekülg 2. Virge Albini erakogu.

III. Viljapuud ja marjapõõsad.	
50. Talundil on puuviljaala all ühes marjapõõsastega maad (hektari)	Rev
Talundil on istutatud:	
51. Õunapuid suvisordisid	Rev
52. " sügissordisid	Rev
53. " talisordisid	Rev
54. Pirmipuid	Rev
55. Ploomipuid	Rev
56. Kirspuid (ka murelid)	Rev
57. Karusmarjapõõsaid	Rev
58. Muustõstrapõõsaid	Rev
59. Punasestõstrapõõsaid	Rev
60. Vaarikaid (ruutmeetrit)	Rev
61. Maasikaid	Rev
62. Noori õunapuid on istutatud 1938. a. sügisel ja 1939. a. kevadel	Rev
63. Mitu korda on õunapuid pritsitud 1939. a.	Rev
IV. Väetiste tarvitus ja külvikord.	
Märkida, kui palju on tarvitatud talundis viimase aasta jooksul arvates 1. juulist 1938. a. kuni loendusajani.	Kotti (x 100 kg)
64. Superfosfaati ja teisi fosforväetisi põllu-alamaale	Rev
Sellest: taliviljale	Rev
suiviljale	Rev
põldheinale	Rev
kartulile	Rev
65. Superfosfaati ja teisi fosforväetisi heina- ja karjamaale	Rev
66. Kaalisoola põllu-alamaale	Rev
Sellest: taliviljale	Rev
suiviljale	Rev
põldheinale	Rev
kartulile	Rev
67. Kaalisoola heina- ja karjamaale	Rev
68. Salpeetrit ja teisi lämmastikväetisi põllu-alamaale	Rev
Sellest: taliviljale	Rev
suiviljale	Rev
põldheinale	Rev
kartulile	Rev
69. Sõnnikut tarvitatud ühehobuse koormaks:	Rev
taliviljale	Rev
suiviljale	Rev
kartulile	Rev
alamaale	Rev
heina- ja karjamaale	Rev
70. Kas viimase kahe aasta jooksul on tarvitatud maaväetamiseks lüpja (ja ei)	Rev
71. Mitu kanti meetrit on tarvitatud viimase aasta jooksul alusturvast	Rev
72. Mitmevärsjaline külvikord on põlluviljade vahelduses alalisel põllumaal	Rev
73. Kui talivilja põld arvata esimeseks väljaks, mis villi (viljad) on siis: I väljajal, II väljajal, III väljajal, IV väljajal, V väljajal, VI väljajal, VII väljajal, VIII väljajal, IX väljajal	Rev
V. Talundi loomad.	
Hobused.	
74. Varsad kuni 1 aastani	Rev
75. Noored hobused 1 kuni 3 aastani	Rev
76. Märad 3 aastased ja vanemad	Rev
77. Ruunad 3 aastased	Rev
78. Täkkud 3 aastased	Rev
79. Kokku hobuseid (74-78)	Rev
Velsed.	
80. Vaskid kuni 1 aastani	Rev
81. Lehmullikad 1 aastased ja vanemad	Rev
82. Lehmad kuni 5 aastani	Rev
83. " 5 " 10	Rev
84. " 10 aastased ja vanemad	Rev
85. Pullid 1 kuni 2 aastani	Rev
86. " 2 aastased ja vanemad	Rev
87. Härjed 1 aastased	Rev
88. Kokku velsed (80-87)	Rev
89. Lüpsvate lehmade arv loenduse eelpäeval	Rev
90. Lehmade piimatoodang kokku loenduse eelpäeval kg	Rev
Sead.	
91. Sugukuldid	Rev
92. Tilned (kandjad) emised	Rev
93. Põrsastega (imetajad) emised	Rev
94. Paaritamata emised, keda peetakse suguseana	Rev
95. Imejad põrsad	Rev
96. Muud sead kuni 6 kuu vanuseni	Rev
97. " 6 kuud ja vanemad	Rev
98. Kokku sigu (91-97)	Rev
Lambad.	
99. Täied kuni 6 kuu vanuseni	Rev
100. Üted 6 kuud ja vanemad	Rev
101. Järrad ja oinad 6 kuud ja vanemad	Rev
102. Kokku lambad (99-101)	Rev
103. Kitsed (kõik kokku)	Rev
Kodulinnud.	
104. Kanad 6 kuud ja vanemad	Rev
105. Kuded 6 kuud	Rev
106. Tibus (kanapojad) kuni 6 kuu vanuseni	Rev
107. Haned (kõik kokku)	Rev
108. Pardid	Rev
109. Kalkunid	Rev
110. Kokku kodulinde (104-109)	Rev
Mesipäred.	
111. Perede arv raamtarudes madala raamiga	Rev
112. " " raamtarudes kõrge raamiga	Rev
113. " " muud liiki tarudes	Rev
114. Kokku mesipäred (111-113)	Rev
115. Murumassi	Rev
116. " "	Rev
117. Mootorid,	Rev
118. " "	Rev
119. " "	Rev
120. " "	Rev
121. " "	Rev
122. Traktorid,	Rev
123. " "	Rev
124. Tuuleturbiinid	Rev
125. Tuuleroosid	Rev
126. Veeturbid	Rev
127. Ühesahal	Rev
128. Kaheosal	Rev
129. Milmesaht	Rev
130. Traktorid	Rev
131. Vedrukke	Rev
132. Hobusekul	Rev
133. Traktorikul	Rev
134. Hobuseran	Rev
135. Traktoriran	Rev
136. Hankmo-	Rev
137. Laitikõlva	Rev
138. Reaskõlva	Rev
139. " "	Rev
140. Väetisekülv	Rev
141. Isesidujad	Rev
142. Viljalõikaja	Rev
143. Nildumasid	Rev
144. " "	Rev
145. Hobuserah	Rev
146. Kartulivõtm	Rev
147. Mehaanilise	Rev
148. Hobuse	Rev
149. Viljasortija	Rev
150. Triibidid (ka)	Rev
151. Linaseemne	Rev
152. Linasemine	Rev
153. " "	Rev
154. Viljakiriku	Rev
155. Rida- ja ko	Rev
156. Tarvitusefo	Rev

